

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2019

Μάθημα: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ (36)

Ημερομηνία και ώρα εξέτασης: Πέμπτη, 23 Μαΐου 2019

08:00 - 11:00

ΤΟ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟ ΔΟΚΙΜΙΟ ΑΠΟΤΕΛΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΠΕΝΤΕ (5) ΣΕΛΙΔΕΣ

Οδηγίες:

-Η πρώτη σελίδα του τετραδίου απαντήσεων να χρησιμοποιηθεί για την άσκηση της ορθογραφίας.

-Να απαντήσετε σε όλα τα θέματα.

I. ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

A. Διδαγμένα κείμενα για μετάφραση

(Μονάδες 30)

(α) καὶ γὰρ δὴ καὶ πολὺ μείζων κίνδυνος ἐν τῇ τῶν μαθημάτων ὦνῃ ἢ ἐν τῇ τῶν σιτίων. σιτία μὲν γὰρ καὶ ποτὰ πριάμενον παρὰ τοῦ καπήλου καὶ ἐμπόρου ἕξεσιν ἐν ἄλλοις ἀγγείοις ἀποφέρειν, καὶ πρὶν δέξασθαι αὐτὰ εἰς τὸ σῶμα πιόντα ἢ φαγόντα, καταθέμενον οἴκαδε ἕξεσιν συμβουλεύσασθαι, παρακαλέσαντα τὸν ἐπαῖοντα, ὃ τι τε ἐδεστέον ἢ ποτέον καὶ ὃ τι μὴ, καὶ ὅποσον καὶ ὅποτε· ὥστε ἐν τῇ ὦνῃ οὐ μέγας ὁ κίνδυνος· μαθήματα δὲ οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ ἀγγείῳ ἀπενεγκεῖν, ἀλλ' ἀνάγκη, καταθέντα τὴν τιμὴν, τὸ μάθημα ἐν αὐτῇ τῇ ψυχῇ λαβόντα καὶ μαθόντα ἀπιέναι ἢ βεβλαμμένον ἢ ὠφελημένον. ταῦτα οὖν σκοπώμεθα καὶ μετὰ τῶν πρεσβυτέρων ἡμῶν· ἡμεῖς γὰρ ἔτι νέοι ὥστε τοσοῦτον πρᾶγμα διελέσθαι.

Πλάτωνος Πρωταγόρας Ε΄

(β) ἀθρόα τε τῇ δυνάμει ἡμῶν οὐδεὶς πω πολέμιος ἐνέτυχε διὰ τὴν τοῦ ναυτικοῦ τε ἅμα ἐπιμέλειαν καὶ τὴν ἐν τῇ γῆ ἐπὶ πολλὰ ἡμῶν αὐτῶν ἐπίπεμψιν· ἦν δέ που μορίῳ τινὶ προσμείξωσι, κρατήσαντές τέ τινας ἡμῶν πάντας αὐχοῦσιν ἀπεῶσθαι καὶ νικηθέντες ὑφ' ἀπάντων ἡσσησθαι. καίτοι εἰ ῥαθυμία μᾶλλον ἢ πόνων μελέτη καὶ μὴ μετὰ νόμων τὸ πλέον ἢ τρόπων ἀνδρείας ἐθέλομεν κινδυνεύειν, περιγίγνεται ἡμῖν τοῖς τε μέλλουσιν ἀλγεινοῖς μὴ προκάμνειν, καὶ ἐς αὐτὰ ἐλθοῦσι μὴ ἀτολμοτέρους τῶν αἰεὶ μοχθούντων φαίνεσθαι, καὶ ἐν τε τούτοις τὴν πόλιν ἀξίαν εἶναι θαυμάζεσθαι καὶ ἔτι ἐν ἄλλοις.

Θουκυδίδης Ἱστορίαι Β΄ 39

B. Αδίδακτο κείμενο για μετάφραση

(Μονάδες 25)

Ο Ξενοφών στο έργο του *Ἑλληνικά* συνεχίζει την ιστορία του Πελοποννησιακού πολέμου. Στο πιο κάτω απόσπασμα οι Θηβαίοι απευθύνονται στους Αθηναίους, ζητώντας τη συνεργασία τους.

καὶ μὴν ὅτι μὲν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, βούλοισθ' ἂν τὴν ἀρχὴν ἣν πρότερον ἐκέκτησθε ἀναλαβεῖν πάντες ἐπιστάμεθα· τοῦτο δὲ πῶς μᾶλλον εἰκὸς γενέσθαι ἢ εἰ αὐτοὶ τοῖς ὑπ' ἐκείνων ἀδικουμένοις βοηθοῖτε; ὅτι δὲ πολλῶν ἄρχουσι, μὴ φοβηθῆτε, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον διὰ τοῦτο θαρρεῖτε, ἐνθυμούμενοι ὅτι καὶ ὑμεῖς ὅτε πλείστων ἦρχετε, τότε πλείστους ἐχθροὺς ἐκέκτησθε. [...] ἐπεὶ δὲ γε Λακεδαιμόνιοι προέστησαν, τότε ἔφηναν οἷα περὶ ὑμῶν ἐγίγνωσκον. καὶ νῦν γε, ἂν φανεροὶ γενώμεθα ἡμεῖς τε καὶ ὑμεῖς συνασπιδουῖντες ἐναντία τοῖς Λακεδαιμονίοις, εὖ ἴστε, ἀναφανήσονται πολλοὶ οἱ μισοῦντες αὐτούς. ὡς δὲ ἀληθῆ λέγομεν, ἐὰν ἀναλογίσησθε, αὐτίκα γνώσεσθε. τίς γὰρ ἤδη καταλείπεται αὐτοῖς εὐμενής;

Ξενοφώντος Ἑλληνικά 3.5.10-11 (διασκευή)

Λεξιλόγιο

συνασπιδῶ= συνασπίζομαι, πολεμῶ πλάι πλάι

Γ. Αδίδακτο κείμενο για ορθογραφία

(Μονάδες 5)

Ξενοφώντος Ἀπομνημονεύματα 1.3.5

Δ. Παρατηρήσεις

(Μονάδες 20)

1. α) ἀναλαβεῖν

Να γράψετε τον ίδιο τύπο του ρήματος στον Μέλλοντα και στον Παρακείμενο στην ίδια φωνή.

(μονάδα 1)

β) ἐκέκτησθε

Να γράψετε το γ' πρόσωπο πληθυντικού στην υποτακτική και ευκτική του Ενεστώτα στην ίδια φωνή.

(μονάδα 1)

γ) ἐγίγνωσκον

Να γράψετε τη μετοχή Αορίστου β' στην ονομαστική ενικού του αρσενικού γένους και τη μετοχή Παρακειμένου στην ονομαστική ενικού του ουδέτερου γένους στην ίδια φωνή.

(μονάδα 1)

δ) λέγομεν

Να γράψετε το α' πρόσωπο πληθυντικού στην οριστική του Μέλλοντα και του Υπερσυντελικού στην ίδια φωνή.

(μονάδα 1)

2. α) φανεροί, εὐμενής

Να γράψετε τους άλλους βαθμούς (μονολεκτικούς τύπους) των πιο πάνω επιθέτων. Να διατηρήσετε αμετάβλητα την πτώση, τον αριθμό και το γένος.

(μονάδες 2)

- β) (i) ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι**
(ii) τίς γὰρ ἤδη καταλείπεται αὐτοῖς εὐμενής;

Να μεταφέρετε στον αντίθετο αριθμό μόνο τους κλιτούς τύπους.

(μονάδες 3)

- 3. α) (i) τοῦτο δὲ πῶς μᾶλλον εἰκὸς γενέσθαι**
(ii) πολλῶν ἄρχουσι
(iii) πολὺ μᾶλλον διὰ τοῦτο θαρρεῖτε
(iv) ἂν φανεροὶ γενώμεθα ἡμεῖς
(v) ὡς δὲ ἀληθῆ λέγομεν
(vi) τίς γὰρ ἤδη καταλείπεται αὐτοῖς εὐμενής;

Να αναγνωρίσετε συντακτικῶς τους πιο πάνω υπογραμμισμένους τύπους.

(μονάδες 3)

β) ὡς δὲ ἀληθῆ λέγομεν, ἐὰν ἀναλογίσθησθε, αὐτίκα γνώσεσθε

(i) Να αναγνωρίσετε τον υποθετικό λόγο (υπόθεση, απόδοση, εκφορά, σημασία).

(ii) Να τον μετατρέψετε έτσι, ώστε να δηλώνει το αντίθετο του πραγματικού.
(μονάδες 4)

4. α) (i) Να αντιστοιχίσετε στο τετράδιό σας την αρχαία ελληνική λέξη της στήλης Α με την ετυμολογικά συγγενή της νεοελληνική λέξη της στήλης Β (στη στήλη Β περισεύει μια λέξη).

Στήλη Α	Στήλη Β
1. ἔφηναν	α. εἶδηση
2. εἶχον	β. ἀφιξη
3. ἴστε	γ. σχήμα
	δ. φάσμα

(μονάδες 1,5)

(ii) ἀπενεγκεῖν, συμβουλεύσασθαι

Να αναλύσετε τις λέξεις από το πρώτο διδαγμένο κείμενο για μετάφραση στα συνθετικά τους μέρη.

(μονάδα 1)

β) ἐπιστάμεθα, ἐγίγνωσκον, δέξασθαι

Για καθεμιά από τις πιο πάνω λέξεις των κειμένων να σχηματίσετε ό,τι σας ζητείται στα Νέα Ελληνικά:

(i) **ἐπιστάμεθα**: επίρρημα

(ii) **ἐγίγνωσκον**: απλό επίθετο

(iii) **δέξασθαι**: απλό ουσιαστικό

(μονάδες 1,5)

Ε. Μεταφορά νεοελληνικού κειμένου στα Αρχαία Ελληνικά (Μονάδες 5)

Όλοι ομολογούν ότι οι πρόγονοι προσέδωσαν σ' εμάς τους μεταγενεστέρους όχι μόνο πολύ μεγάλη δύναμη αλλά και δόξα. Γι' αυτό κι εμείς με έργα θα διαφυλάξουμε αυτά για να αποδείξουμε σε όλους ότι είμαστε πιο άξιοι από τους άλλους.

II. ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

(Μονάδες 15)

1. Συμφωνήσαμε σ' αυτά και ξεκινήσαμε. Όταν φτάσαμε στην είσοδο, σταματήσαμε και συνεχίσαμε μια συζήτηση που είχαμε αρχίσει όσο ερχόμαστε· για να μη την αφήσουμε λοιπόν μισή, αλλά να την τελειώσουμε και να μπούμε, σταθήκαμε στα πρόθυρα του σπιτιού και συζητούσαμε ωσότου καταλήξαμε σε συμφωνία.

Μου φαίνεται λοιπόν πως ο θυρωρός, ένας ευνούχος, μας άκουε, και είναι πιθανό, από τους πολλούς σοφιστές που συνέρρεαν, να ήταν θυμωμένος με τους επισκέπτες· όταν λοιπόν χτυπήσαμε την πόρτα και άνοιξε και μας είδε· - Α, είπε, κάτι σοφιστές· δεν ευκαιρεί· - την ίδια στιγμή έσπρωξε με τα δυο του χέρια την πόρτα με όση δύναμη είχε και την έκλεισε. Εμείς πάλι χτυπούσαμε και κείνος με κλειστή την πόρτα απάντησε και είπε· - Ε, άνθρωποι, είπε, δεν ακούσατε ότι δεν ευκαιρεί; - Καλέ μου άνθρωπε, είπα εγώ, δεν ερχόμαστε για τον Καλλία κι

ούτε σοφιστές είμαστε· ησύχασε· τον Πρωταγόρα χρειαζόμαστε και ήλθαμε να τον δούμε· ανάγγειλέ μας λοιπόν. – Μόλις και μετά βίας μας άνοιξε τέλος ο άνθρωπος την πόρτα.

Πλάτωνος Πρωταγόρας ΣΤ´

Στο κεφάλαιο ΣΤ´ αναδεικνύεται το σκηνογραφικό ταλέντο του Πλάτωνα. Να το εντοπίσετε και να το τεκμηριώσετε με τρεις (3) αναφορές σας στο κείμενο.

(μονάδες 6)

2. [...] έχω τη γνώμη ότι σε μια στιγμή τέτοια δε θα ήταν αταίριαστο να ειπωθούν τα πράγματα αυτά, και ακόμα ότι θα έχουν να κερδίσουν όλοι όσοι είναι μαζεμένοι εδώ, και οι ντόπιοι και οι ξένοι, αν τα ακούσουν.

Θουκυδίδη Ιστορία Β´ 36

Ποιο όφελος θα προκύψει για τους Αθηναίους πολίτες και ποιο όφελος για τους ξένους, ακούγοντας τον Επιτάφιο λόγο; Να σχολιάσετε με συντομία.

(μονάδες 4)

3. α) Ο Ζεύς τότε επειδή φοβήθηκε για το γένος μας, μήπως ολότελα εξαφανιστεί, στέλνει τον Ερμή να φέρει στους ανθρώπους την αιδώ και τη δικαιοσύνη (αϊδώς-δίκη), για να υπάρξει αρμονία στις πόλεις και δεσμοί φιλίας δημιουργοί.

Πλάτωνος Πρωταγόρας ΙΒ´

β) Κι ενώ στην ιδιωτική μας ζωή περνούμε απείραχτα μεταξύ μας, σαν πολίτες είναι πιο πολύ από εσωτερικό σεβασμό (διὰ δέος) που δεν παρανομούμε, στους άρχοντές μας κάθε φορά πειθαρχικοί και στους νόμους και μάλιστα σε όσους από αυτούς έχουν γίνει για να βοηθούν τους αδικημένους, και σε όσους, και άγραφοι που είναι, όμως φέρνουν ντροπή ομολογημένη.

Θουκυδίδη Ιστορία Β´ 37

α) Να εντοπίσετε και να εξηγήσετε τα ουσιαστικά στοιχεία της πολιτικής ζωής που αναφέρονται στα δύο πιο πάνω αποσπάσματα.

(μονάδες 3)

β) Να αναπτύξετε σε κείμενο 5-6 γραμμών δύο (2) θετικές συνέπειες της συμβολής τους στη συνοχή των κοινωνιών.

(μονάδες 2)

-ΤΕΛΟΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ-